

Žūvančiųjų kryžius už atsidavusį darbą

Danguolė Skrupskienė – VšĮ Kupiškio rajono savivaldybės pirminės asmens sveikatos priežiūros centro Greitosios medicinos pagalbos skyriaus skubiosios medicinos pagalbos slaugos specialistė, Sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkė. Jos ilgametis darbas šiame įvertintas garbingu apdovanojimu – Žūvančiųjų kryžiumi už lyderystę ir priimtus sprendimus užtikrinant saugumą darbuotojams ir pacientams.

Šia proga Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetencijų centro Savišvietos organizavimo ir komunikacijos skyriaus vedėja **Loreta Gudalienė-Gudelevičienė** pakalbino **Danguolę Skrupskienę** ir jos kolegę VšĮ Kupiškio rajono savivaldybės pirminės asmens sveikatos priežiūros centro Greitosios medicinos pagalbos skyriaus vyr. slaugytoją **Daivą Kučauskaitę**.

Danguolė Skrupskienė darbe (nuotr. iš asmeninio archyvo)

Kaip apibūdintumėte kolegę Danguolę Skrupskienę?

Daiva Kučauskaitė. Baigusi Šiaulių medicinos mokyklą nuo 1989 metų kovo 1 dienos Danguolė dirba Kupiškio rajono savivaldybės PASPC Greitojoje medicinos pagalboje. Ji yra įgijusi medicinos felčerės specialybę. Bėgant metams, keitėsi specialybės pavadinimas, iš pradžių pervadinta į bendrosios praktikos slaugytojus, o šiuo metu – šios specialybės darbuotojai vadinami skubios medicinos pagalbos slaugos specialistais.

Danguolė yra atsakinga, drąsi, energinga, sumani, reikli ir sau, ir aplinkiniams, puiki specialistė, domisi medicinos naujovėmis, tobulina kvalifikaciją, kelis kartus dalyvavo Greitosios medicinos pagalbos žaidynėse. Porą metų vadovauja profsajungai.

Kokias charakterio savybes turi turėti GMP skubiosios medicinos pagalbos specialistas? Kokie žmonės, Jūsų manymu, turėtų rinktis šią profesiją?

Daiva Kučauskaitė. Ne kiekvienas gali dirbti GMP skubiosios medicinos pagalbos specialistu. Šią profesiją pasirinkę žmonės turi būti atsakingi, empatiški, drąsūs, energingi, sumanūs, mokantys veikti stresinėse situacijose. Turėtų dirbti jauni žmonės, trokštantys padėti kitiems, nebijantys iššūkių, nes kiekvieną budėjimą nežinai, kur ir kokioje situacijoje atsidursi. Kita svarbi būtina savybė – mokėti dirbti komandoje.

Aš šį darbą dirbu jau 27 metus ir abejoju, ar galėčiau dirbti kitokį darbą. Kartais aplanko mintys „viskas, nebegaliu, nebenoriu, pavargau“, bet pailsėjusi suvokiū, kad negalėsiu be šio darbo gyventi. Jėgų teikia žinojimas, kad dažnai tik nuo tavęs priklauso žmogaus gyvybė. Be to, trūktų bendravimo su įvairiais pacientais. Sunku tai išsakyti žodžiais, reikia tuo gyventi... Dažnai su kolegomis pasijuokiams, kad darbas – tai mūsų antrieji namai...

Gerb. Danguole, kas paskatino pasirinkti slaugytojo profesiją? Nusikelkime atgal, gal net į vaikystę...

Vaikystėje svajojau būti vaistininke. Labai mėgau rinkti vaistažoles, domėjausi, kurios žolelės yra vaistinės, ieškodavau informacijos, kokias ligas jos padeda išgydyti. Tais laikais mokykloje buvo reikalaujama per vasarą pririnkti tam tikrą kiekį vaistažolių. Tai pridžiovindavau kilogramais... Mano tėvelis buvo veterinaras, todėl namuose būdavo įvairiausių stebuklingų buteliukų su tabletėmis, miltukais ir tirpalais. O svarbiausia, kad tie vaistai išgydydavo gyvuliukus. Labai dėliaugdavausi, jeigu tėtis mane pasiimdavo kartu, su dėliaugsmu padėdavau palai-kyti didžiulį vaistams leisti skirtą švirkštą. Kaip dabar prisimenu, gyvenome viensėdyje... beldimas į duris ir matau, kaip tėvelis vėlų vakarą aunasi savo „kerzinius“ batus, girdžiu sunerimusį mamos klausimą „Eisi?“ ir atsakymą: „Reikia eiti, žmogui nelaimė, nieks kitas nepadės. Kris gyvulėlis, jei neisiu.“ Savo pavyzdžiu tėtis mokė mus, vaikus, koks privalo būti suaugęs žmogus – atsakingas, turintis pareigos jausmą. Laiku ištiesti pagalbos ranką, padėti prašančiam, pastebėti kenčiantį mane išmokė tėvai.

Pasidalykite su skaitytojais prisiminimais apie savo profesinį kelią.

Danguolė Skrupskienė pasirengusi darbui
(nuotr. iš asmeninio archyvo)

1986 m. baigusi Šimonių vidurinę mokyklą bandžiau stoti į Kauno medicinos universitetą, vaistininko specialybę, bet nesėkmingai. Tais pačiais metais išvykau studijuoti į Šiaulių medicinos mokyklą mokytis medicinos felčerio specialybės. 1989 m. įgijau medicinos felčerio kvalifikaciją. Labai geri prisiminimai apie tuometinės medicinos mokyklos dėstytojų komandą. Buvo suteiktos puikios sąlygos įgyti žinių. Tuometinis kolegijos direktorius Algimantas Baublys, grupės vadovė gydytoja Vanda Pupkutė ir visi dėstytojai buvo puikūs mokytojai: griežti, reiklūs, suteikė ne tik žinių, bet ir išmokė dėmesingumo, atsakingumo, punktualumo, savarankiškumo. Mokslai buvo nelengvi, tek-davo iki paryčių pasėdėti ruošiantis įskaitoms, bet studijas pabaigiau su tuo metu vadinamu raudonu diplomu. 2006 m. tęsiau studijas Šiaulių kolegijos Sveikatos fakultete ir baigiau aukštųjų neuniversitetinių slau-gos studijų krypties bendrosios praktikos slaugos studijų programą įgy-dama bendrosios praktikos slaugytojo profesinę kvalifikaciją.

Kaip toliau klostėsi Jūsų profesinė karjera?

1989 m. pavasarį atvykau dirbti į Kupiškio greitosios medicinos pagalbos skyrių. Čia dirbu jau 33 metus. Džiugu, kad man likimas dovanojo galimybę dirbti GMP kolektyve. Čia sutikau daug nuostabių kolegų, pasiruo-šusių padėti, patarti, pasidalyti savo patirtimi su jaunu, ką tik baigusiu specialistu.

Greitosios medicinos pagalbos darbuotojas dirba savarankiškai ir labai dažnai būna pirmas ir vienintelis, kuris gelbsti žmogaus gyvybę kritiniais atvejais. Rajonuose GMP brigados sudarytos iš dviejų asmenų: skubiosios medicinos pagalbos slaugos specialisto ir vairuotojo arba paramediko. Tiesioginė GMP funkcija – skubios neati-dėliotinos medicininės pagalbos teikimas pacientams įvykio vietoje ir saugus jų nugabenimas į gydymo įstaigą,

užtikrinant pagrindines gyvybines funkcijas. Labai dažnai darbuotojai atsiduria akistatoje su mirtimi, todėl sprendimai turi būti priimami nedelsiant nė minutės, čia ir dabar. Teikiant pagalbą būtinos ne tik kvalifikacinės žinios, bet ir komandinis darbas, susikalbėjimas su kolega iš pusės žodžio, kokybiškos priemonės, geras komunikacinis ryšys, saugios asmens apsaugos priemonės, greiti automobiliai.

Per tuos 32 metus labai pasikeitė GMP darbas, priemonės, automobiliai, įranga. Pasikeitė požiūris į GMP teikiamas paslaugas. Nepasikeitė tik žmonių bėdos. Per tuos darbo metus teko įveikti daug sudėtingų situacijų: gelbėti sužalotus autoįvykiuose, stabdyti masyvius kraujavimus, teikti pagalbą apdegusiems, skubėti suteikti pagalbą ištiktiems miokardo infarkto, insulto, gelbėti ištiktus alerginės reakcijos, priimti gimdymą, susikalbėti su įnirtingais psichiniais ligoniais, pabūti šalia, užjausti netekusius artimųjų. Kiekviena situacija skirtinga, individuali.

Gera būna, kai pagelbėji žmogui, matai, kad jam palengvėjo, kai jauti, kad suteikei viltį išgyventi, išsklaidei baimę ir paniką. Ir nebūtinai turi būti ištarti dėkingumo žodžiai, užtenka matyti nušvitusias žmogaus akis, išgirsti paprastus žodžius „man jau geriau“.

Greitosios medicinos pagalbos komanda (nuotr. iš asmeninio archyvo)

Kaip pasikeitė Jūsų darbas pandemijos metu?

Laikas juda į priekį, keisdamas ir GMP tarnybos darbą, pagalbos teikimo organizavimą, pagalbos teikimo algoritmus. Manau, dar yra daug spragų, atsineštų iš nusistovėjusių praeities nuostatų, kurias būtina keisti pertvarkant GMP tarnybos darbą, kad paslauga būtų kokybiška. Tuos trūkumus ypač iškelia į paviršių ekstremalios situacijos. Visą pasaulį užklupusi COVID-19 pandemija labai aiškiai atskleidė įsisenėjusias biurokratinės bėdas medicinoje. Ne išimtis ir įstaiga, kurioje dirbu. Prasidėjus pirmajai koronaviruso bangai, Greitosios medicinos pagalbos skyriaus skubiosios medicinos pagalbos specialistams buvo sunku – jie turėjo tik minimalias apsaugos priemones ir keletą apsauginių kostiumų. Aš, būdama profsąjungos pirmininkė, ėmiausi iniciatyvos visomis įmanomomis priemonėmis aprūpinti medicinos darbuotojus reikalingomis apsaugos priemonėmis – respiratoriais, apsauginiais kostiumais ir kt. Visų pirma kreipiausi į įstaigos administraciją dėl apsaugos priemonių užtikrinimo darbuotojams. Atsakymas buvo trumpas: „Mes visko turime ir prašom priemonės naudoti racionaliai.“ Ką reiškia

Su specialia apranga, dirbant su COVID-19 pacientais
(nuotr. iš asmeninio archyvo)

racionalus apsaugos kostiumų naudojimas, kai GMP skyriuje yra tik šeši kostiumai, administratorė paaiškinti nesugebėjo. Jų užteks aptarnauti trims pacientams, o kaip toliau... Ėjo pirmi metai, kai buvome įsteigę Kupiškio greitosios medicinos pagalbos sveikatos apsaugos darbuotojų profesinę sąjungą. Todėl ėmėmės savarankiškai ieškoti pagalbos. Kreipėmės į pagalbą medikams siūlančias organizacijas. Buvo kreiptasi į Kupiškio bendruomenę, norinčių pagelbėti atsirado. Linkmenų fabriko iniciatoriai pagamino ir padovanojo visiems kolektyvo darbuotojams apsauginius skydelius. TV3 ir „Išsipildymo akcija“ atsiuntė pirmuosius 50 respiratorių. Man buvo labai svarbu, kad medicinos darbuotojai būtų apsaugoti. Greitojoje pagalba dirba žmonės, atsakingai žiūrintys į darbą ir jaučiantys atsakomybę už savo veiksmus kiekvieną minutę. Nuvykęs matai bejėgį žmogų, kuriam turi padėti. Atsisakyti teikti pagalbą, nes neturi apsauginės kaukės ar aprangos, tiesiog negali, taip pat ir patys turime būti saugūs. Suvokiau vieną svarbų dalyką – mūsų, dirbančių Kupiškyje, – tik 24, jeigu susirgsime, iškrentame iš rikiuotės, kas teiks pagalbą žmonėms. Dėl viso kolektyvo susitelkimo įveikėme iškilusius iššūkius. Kol buvo sukurta rekomendacija, susiradome prieš keletą metų gautą mokymų medžiagą, kaip reikia elgtis ebolos ir SARS infekcijos atveju. Pakartojome apsirengimo ir nusirengimo algoritmus. Sekėme kiekvieną dieną besikeičiančią informaciją iš Vyriausybės, ką turime daryti, kad užtikrintume savo ir pacientų saugumą. Labai daug ir laiku informacijos sulaukėme iš Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkės Aldonos Baublytės. Džiaugėmės turėdami savo profesinę sąjungą ir galėdami drąsiai reikalauti, kad asmens saugos priemonės būtų užtikrintos darbo vietoje.

Ar pasikeitė slaugytojo vaidmuo per tą laiką, kai dirbate medicinos srityje?

Slaugytojo vaidmuo labai pasikeitęs. Tai ne tik gydytojo pagalbininkai, bet savarankiškai dirbantys specialistai. Labai svarbu, kad pačių slaugytojų požiūris į atliekamas funkcijas būtų suprantamas kaip specialisto darbas komandoje, o ne prisiimamas nurodymų vykdytojo vaidmuo. Todėl noriu pakviesti visus slaugos specialistus nebijoti jungtis į visuomenines profesines organizacijas. Per profesines organizacijas susidaro galimybė būti išgirs-tiems, išsakyti savo nuomonę, teikti pasiūlymus, reikalauti geresnių darbuotojų darbo, ekonominių ir socialinių sąlygų. Subūrę stiprią, vieningą profesinę sąjungą, tampame stipria jėga, ginančia savo teises.

Š. m. vasario 16 d. Jums liks įsimintina visam gyvenimui. Lietuvos Respublikos Prezidento esate apdovanota Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi už lyderystę ir priimtus sprendimus užtikrinant saugumą darbuotojams ir pacientams. Ką Jums reiškia šis apdovanojimas?

Ši žinia man buvo labai džiugi ir netikėta. Gavusi elektroninį laišką iš Prezidentūros nuščiuvau, išpylė šaltas prakaitas. Tai didžiulis įvertinimas, sujaudinęs ir sukėlęs pačių geriausių emocijų. Apdovanojimu dalijusi su visais Kupiškio greitosios medicinos pagalbos kolegomis. Esu dėkinga visiems žmonėms, su kuriais ir dėl kurių dirbu, kurie mane palaiko kasdien atlikti savo pareigą. Manau, kiekvieno žmogaus pareiga gerai dirbti savo darbą. Šiam apdovanojimui mane delegavo Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos vadovybė. Šis garbingas apdovanojimas priklauso ne man vienai. Manau, visi darėme tai, ką privalėjome – atlikome savo pareigą kaip kiekvienas pilietišką, moralus žmogus. Tai viso mūsų kolektyvo, visų darbuotojų įvertinimas. Gal tik mano žodis buvo pirmas, kad reikia patiems imtis iniciatyvos. Jau buvome įsteigę Kupiškio greitosios medicinos pagalbos sveikatos apsaugos darbuotojų profsąjungą, aš tiesiog atsistočiau jos priekyje, prisiėmiau atsakomybę už žmones, kurie manimi tiki. Prisijungėme prie Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos, kurios lyderė – Aldona Baublytė su savo komanda, kovojanti dėl sveikatos apsaugos darbuotojų geresnių darbo sąlygų.

Dirbti, tarnauti žmonėms – GMP darbuotojo pareiga, tai kasdienis mūsų darbas. Manau, kiekvieno moralinė pareiga – pastebėti šalia esantį, susitelkti įveikti sunkumus, saugoti tai, kas sukurta, džiaugtis ir dalytis gerumu. Tai atlieki negalvodamas apie pripažinimą, apdovanojimą, atsidėkojimą. Todėl gavusi šį garbingą apdovanojimą, kartais suabejodavau, ar aš tikrai jo verta. Bet labai daug žmonių sveikina ir džiaugiasi man skirtu apdovanojimu. Ir ne tik mano artimieji, pažįstami, bet ir pacientai, pas kuriuos esu ne kartą lankiusis, ir miesto gyventojai nuoširdžiai džiaugiasi sakydami, kad esu verta šio apdovanojimo. Tai ir aš dabar jau apsipratau su šiuo nuostabiu mano gyvenimo įvykiu. Tai lyg pasitikrinimas, kad einu teisingu keliu.

Poilsiauti smagu ir vasarą, ir žiemą (nuotr. iš asmeninio archyvo)

Kas Jūsų darbe labiausiai šildo širdį?

Kai atvyksti pas pacientą ir išgirsti „mūsų geroji daktarytė atvažiavo“. Tai didžiausias mano darbo įvertinimas, kai žmogui gali padėti, kai tave prisimena ir džiaugiasi vėl pamatęs.

Labai ačiū už nuoširdų pokalbį. Visų skaitytojų vardu linkiu ir toliau sėkmingai tęsti savo profesinę ir visuomeninę veiklą.